

RAPORT

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA ȘI DIASPORA

I. Prezentare generală

Pentru prima oară în istoria independentă a Republicii Moldova, componenta diasporei este abordată transversal și pe orizontală de către Guvernul Republicii Moldova. Acest lucru va permite elaborarea de politici coerente, adresate tuturor cetățenilor moldoveni, indiferent de locul lor de reședință.

Programul de Guvernare „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru perioada anilor 2013-2014 și Planul de acțiuni al Guvernului pe anul 2014¹ cuprinde amplu diaspora, fiind menționată în principalele obiective de guvernare și în 48 de acțiuni prioritare ale Guvernului, grupate în 19 compartimente.

La solicitarea membrilor diasporei formulată în Rezoluția Congresului al IV-lea din 2010, în octombrie 2012 a fost creat Biroul pentru relații cu diaspora (BRD) în subordinea directă a Prim-ministrului, cu statut de Direcție generală în cadrul Cancelariei de Stat. Nu a existat un sistem instituțional eficient de susținere a diasporei pînă la crearea BRD, cînd s-a instituit coordonarea procesului de realizare a politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora.

Obiectivele strategice ale BRD pot fi divizate în două direcții: pe de o parte, BRD asigură cadrul coerent și comprehensiv de politici pentru diaspora moldovenească și coordonarea politicilor și programelor pentru diaspora la nivel de Guvern și ministere, și pe de alta dezvoltă un dialog continuu cu diaspora moldovenească, cu cele peste 248 de organizații diasporei (asociații non-guvernamentale, grupuri de inițiativă, centre culturale, institute de cercetare, cluburi sportive, grupuri de interes profesional, etc.) din 35 de țări.

Principiile de activitate care au stat la baza creării și activității BRD:

- Guvernul, prin BRD, recunoaște importanța implicării tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de locul lor de reședință, în dezvoltarea economică, social și culturală a țării de origine și de destinație;
- BRD funcționează în baza principiilor legalității, transparenței, autonomiei și colaborării deschise și constructive;
- Guvernul, prin BRD, demonstrează că, la elaborarea politicilor, are în vedere toți migranții moldoveni, indiferent de statutul lor de aflare în țara de destinație, reglementat sau nereglementat;
- BRD înțelege importanța consolidării capacităților diasporei moldovenești și este determinat să construiască un dialog constructiv cu cetățenii țării indiferent de locul aflării, bazat pe analiza nevoilor și potențialului acestora.

¹ Hotărîrea Guvernului nr. 164 din 5 martie 2014 <http://lex.justice.md/md/352088/>

II. Descrierea activităților BRD

II.1. Coordonarea politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora

Începând cu anul 2013, prin intermediul BRD, Guvernul Republicii Moldova a început implementarea programelor consolidate orientate asupra satisfacerii nevoilor exponenților diasporei și valorificării posibilităților acestora orientate spre dezvoltarea Republicii Moldova ca un spațiu satisfăcător de manifestare pentru cetățenii săi și o destinație de reîntoarcere pentru migranți.

În scopul realizării unei conexiuni mai strânse dintre Guvern și diasporă, a fost luată decizia de a consolida capacitățile instituționale la 31 de ministere, birouri și agenții pentru dezvoltarea politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora și asigurarea interacțiunii eficiente între instituțiile guvernamentale și cooperarea lor cu diaspora². Autoritățile administrative centrale au inclus în propriile regulamente descrierea funcțiilor și atribuțiilor în domeniul relațiilor cu diaspora și au desemnat 62 de persoane la nivel de conducere și tehnic (viceministru/vicedirector, șef de direcție) responsabile de promovarea și realizarea politicii în domeniul diasporei, lista lor fiind pe larg diseminată în țară și peste hotare. Prin urmare, toate instituțiile publice relevante au persoane responsabile pentru diasporă, contribuind la o coordonare mai bună a acțiunilor în acest domeniu, iar responsabilitatea Guvernului se extinde și asupra celor de peste hotare, nu doar asupra cetățenilor din țară. Cu susținerea proiectului NEXUS Moldova, OIM și altor parteneri internaționali au fost desfășurate 10 sesiuni de instruire pentru cele 62 de persoane responsabile.

În cadrul vizitelor oficiale peste hotare ale demnitarilor și membrilor delegațiilor, se organizează întâlniri la care se abordează subiecte ce țin de implicarea membrilor diasporei la dezvoltării țării, se discută problemele cu care se confruntă, dar și soluțiile la acestea. Așa se stabilesc relații de colaborare cu autoritățile din țările vizitate, se realizează o legătură directă cu asociațiile formale și informale ale cetățenilor moldoveni stabiliți în țările respective, ele fiind informate despre activitățile Guvernului în domeniul diasporei, misiunea și obiectivele BRD, se consolidează capacitățile asociațiilor diasporei prin participarea la întrevederi, discuții, mese rotunde, dar și printr-un schimb de experiență între asociații. Împreună cu partenerii din sectorul public, cel privat și cu societatea civilă, se depun eforturi pentru îmbunătățirea activităților comune în domeniul diasporei. Printre statele vizitate de persoanele oficiale sînt: Italia, Portugalia, Franța, Irlanda, Georgia, Croația, Polonia, Elveția, Olanda, Cehia, România, Spania, Statele Unite ale Americii, Canada etc.

BRD și-a concentrat eforturile asupra dezvoltării parteneriatelor cu diverși actori guvernamentali, internaționali și privați, precum și asupra realizării abordării de integrare a migrației și diasporei (mainstreaming) în procesul de elaborare a politicilor publice (analiza ex-ante).

Au fost monitorizate 20 de programe în domeniul migrației și antrenării diasporei la dezvoltarea țării, implementate de autoritățile publice centrale (APC) cu asistența partenerilor de dezvoltare ca parte a Parteneriatului de Mobilitate RM-UE, componenta ”Consolidarea Diasporei și Dezvoltarea”: Organizația Internațională pentru Migrație, PNUD, Comisia UE, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), IASCI-NEXUS Moldova, UN Women, ICMPD, etc.

² Dispoziția Guvernului nr.58-d din 07.06.2013

În cooperare cu APC, BRD a participat la implementarea unor programe, parte a Parteneriatului de Mobilitate RM-UE în domeniul migrației și diasporei: Planul de Acțiuni RM-UE pentru liberalizarea regimului de vize, Programul-pilot comun PNUD/ OIM/ UN Women „Integrarea migrației în Strategia de dezvoltare a Republicii Moldova” (MOMID), precum și a Strategiei de cooperare cu Republica Moldova pentru perioada anilor 2014-2017 a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), care a inclus un compartiment separat Programului Migrație și Dezvoltare.

Abordarea transversală aplicată în instituțiile publice va fi extinsă și asupra proiectelor internaționale active în Republica Moldova în domeniul migrației, în acest scop fiind lansat procesul de cartografiere a mandatului instituțional și al tuturor programelor/proiectelor.

În colaborare cu proiectul NEXUS, coordonat de IASCI Austria, finanțat de SDC și UE, au fost lansate 3 Centre regionale în Ungheni, Cahul, Edineț, care ajută cetățenii să-și atingă obiectivele lor personale legate de migrație – de la faza dinaintea plecării până la reîntoarcere – printr-o platformă integrată și orientată pe piață. Centrele specializate NEXUS oferă informații specializate, asistență individuală și soluții concrete din partea partenerilor NEXUS ”Migrează pregătit. Revino mulțumit”, după principiul ”ghișeului unic”, unde se găsesc răspunsuri la toate întrebările legate de migrație, precum și accesul la serviciile on-line. La 18 decembrie 2014 se va deschide cel de-al patrulea Centru regional, în mun. Chișinău. Centrele au stabilit o colaborare strânsă cu persoanele desemnate responsabile de implementarea politicilor pentru diaspora din ministere și agenții de stat, pentru ca cetățenii Republicii Moldova să aibă acces la informații complete despre procesul de pregătire a migrației, a serviciilor oferite de agențiile Guvernului.

Pentru consolidarea capacităților autorităților publice centrale cu atribuții în domeniul migrației și diasporei au fost **organizate diverse mese-rotunde, programe de instruire, ateliere de lucru** la care au fost reflectate subiecte despre provocările și obstacolele, prioritățile Guvernului în relațiile cu Diaspora, comunicarea eficientă, edificarea rețelelor și cultivarea încrederii reciproce. Două dintre aceste evenimente au fost axate nemijlocit pe tematica diasporei: masa rotundă ”Modele de angajare a diasporei în dezvoltarea țării de origine” și programul de instruire ”Elaborarea unei foi de parcurs pentru gestionarea relațiilor cu Diaspora moldovenească”, la care au participat 90 de funcționari din APC responsabile de domeniul migrației și diasporei, instituții și organizații internaționale, inclusiv reprezentanții diasporei.

În scopul elaborării politicilor bazate pe evidențe, au fost efectuate **studii și cercetări** în domeniul diasporei și migrației – Cartografierea Diasporei moldovenești în 4 țări UE și în Federația Rusă; Cercetarea la nivel național a gospodăriilor casnice cu lucrători migranți în cadrul proiectului IASCI-NEXUS Moldova; Migrația forței de muncă și aspectele de cunoștințe și calificări în Moldova (BNS și ILO), precum și alte studii în domeniu. În proces de elaborare sînt o serie de cercetări efectuate cu suportul Programului NEXUS Moldova: ”Identificarea și consolidarea legăturii dintre modelul migraționist și dezvoltarea rurală în Republica Moldova”, ”Studiul privind cadrul legal pentru transportul internațional de pasageri și colete”, ”Elaborarea activităților extracurriculare pentru copiii lăsași fără grija părintească”, ”Analiza rolului bisericii și al altor organizații și comunități religioase în diaspora – antrenarea lor în dezvoltarea socio-culturală a diasporei și a țării de origine”,

precum și multe alte teme de interes care vor servi la argumentarea politicilor de implicare a diasporei în dezvoltarea țării lor de origine.

Au fost consultate circa 15 politici publice naționale și sectoriale cu exponenții diasporei, asigurând astfel accesul cetățenilor moldoveni de peste hotare la procesul decizional (strategiile naționale în domeniul sănătății publice, securității demografice, protecției familiei și copilului, tineretului, culturii, științei, legii privind protecția copilului în situație de risc, transportarea bagajelor și coletelor neînsoțite, e-Apostila și alte servicii electronice, precum și multe alte proiecte). Urmare a acestui proces, campania de sensibilizare privind cancerul uterin și mamar va fi extinsă peste hotarele țării, programul prelungit pentru clasele primare va fi adaptat la copiii cu părinți plecați, precum și la situația copiilor reveniți acasă

Pentru prima dată au fost organizate **conferințe prin Skype** cu participarea reprezentanților instituțiilor care elaborează politicile și a diasporei, pentru a discuta Regulamentul cu privire la înregistrarea prealabilă on-line a cetățenilor de peste hotare cu drept de vot, precum și aspectele ce țin de organizarea și desfășurarea Recensământului populației și locuințelor în Republica Moldova din aprilie 2014. Astfel de experiențe urmează să fie multiplicare, pentru a asigura o participare activă a diasporei la procesul de consultare publică a documentelor de politici care îi vizează.

BRD a oferit **suport consultativ** pentru APC în formă de circa 50 de consultații, în scris sau oral, în domeniile de referință, precum și a răspuns la peste 200 de demersuri adresate oficial prin Cancelaria de Stat, fără a ține cont de numărul mult mai mare al scrisorilor adresate prin poșta electronică. De asemenea, au fost analizate circa 20 note informative ale misiunilor diplomatice sau ale autorităților competente din țările de reședință cu privire la activitățile realizate de asociațiile diasporei, întreprinderile organizate și date cu privire la numărul cetățenilor Republicii Moldova, grupate pe diferite criterii.

În conformitate cu Dispoziția Guvernului 64-D din 4 iulie 2014, prin care a fost instituit grupul de lucru extins pentru elaborarea **Strategiei Diaspora 2025**, a fost elaborat conceptul Strategiei, care va stabili cadrul general pentru asigurarea coerenței politicilor statului cu privire la diaspora și implementarea unei viziuni comune a Guvernului asupra diasporei și dezvoltării. În acest scop s-a elaborat și realizat un chestionar pentru identificarea problemelor cu care se confruntă diaspora și identificarea soluțiilor la ele.

Conceptul Strategiei va fi propus spre consultare largă cu diaspora și toate instituțiile publice din Republica Moldova în conformitate cu prevederile legislației privind transparența decizională. Prin intermediul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) a fost selectat consultantul internațional care va asista BRD în elaborarea Strategiei.

BRD a elaborat conceptul cu privire la organizarea Congresului VI al diasporei și funcționarea Consiliului Coordonator al Diasporei (CCD), care a stabilit, de asemenea, categoriile de persoane care pot participa la Congres și criteriile de desemnare a delegaților. În acest scop Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 570 din 16 iulie 2014, în conformitate cu care **Congresul VI al diasporei** a fost organizat la 1-3 septembrie 2014 în scopul valorificării continue a comunicării dintre Diaspora și Guvern în vederea dezvoltării durabile a Republicii Moldova.

Congresul s-a axat pe discuții multilaterale Guvern – Diasporă în ceea ce privește politicile pentru diasporă, impactul migrației asupra proceselor economice, sociale, academice și politice din țară, dar și impactul politicilor elaborate de Guvern asupra diasporei. Ediția a VI-a a Congresului Diasporei a oferit timp maxim pentru discuții interactive dintre membrii diasporei și funcționarii publici, în cadrul cărora conaționali noștri au avut posibilitatea să-și expună viziunea lor asupra subiectelor discutate.

La Congres au fost desfășurate 9 ateliere de lucru împărțite în trei sesiuni: protecția socială și sănătate; cultură; acțiunile MAEIE pe plan extern; politici de reintegrare; educație; votul în diasporă; economie și investiții; transport; accesare de fonduri și capital uman.

La Congres au participat 145 de delegați, observatori din 28 de țări (lideri ai asociațiilor, reprezentanți ai grupurilor de inițiativă ale diasporei, delegați independenți, cetățeni reîntorși), reprezentanți ai instituțiilor publice, responsabili de diasporă și ai organizațiilor internaționale. Delegații au beneficiat de rambursarea în proporție de 60% a biletelor de călătorie sau cazare în funcție de solicitarea lor, în baza documentelor justificative.

Principalele rezultate ale Congresului:

- aprobarea conceptului viitoarei Strategii "Diaspora 2025",
- elaborarea proiectului Planului comun de acțiuni „Diaspora-Guvern” în baza atelierelor de lucru, care are două obiective majore: asigurarea drepturilor conaționaliilor noștri în țările în care locuiesc și implicarea lor în dezvoltarea Republicii Moldova (asigurarea dreptului la vot, facilitarea procesului de obținere și recunoaștere a actelor de stare civilă și alte tipuri de documente, facilitarea dreptului la educație de calitate pentru toți copiii moldoveni, indiferent de locul de reședință, păstrarea identității naționale și promovarea imaginii Republicii Moldova peste hotare, susținerea parcursului european al țării, precum și creșterea gradului de implicare a diasporei în dezvoltarea țării),
- decizia privind desființarea Consiliului Coordonator al Diasporei (CCD). Conform prevederilor normative, delegații la congresele diasporei aleg o dată la doi ani noua componentă a CCD. Pentru a elimina verigile ineficiente și învechite în relația dintre Guvern și diasporă, prin votul "pentru" a 140 delegați la Congres și 5 voturi de abținere, s-a decis de a înainta Guvernului propunerea de dizolvare a CCD. Prin H.G. nr. 873 din 21.10.2014 actele normative care au reglementat activitatea CCD au fost abrogate.

II.2. Elaborarea și implementarea programelor destinate diasporei

Politicile și programele destinate diasporei, precum și inițiativele venite din diaspora au o finanțare permanentă și sustenabilă prin subprogramul bugetar "Susținerea diasporei". În baza acestui subprogram, din bugetul de stat au fost alocate resurse financiare considerabile (1 milion de lei în lunile noiembrie-decembrie 2013 și 3 milioane de lei în anul 2014), cele mai mari sume care au fost acordate vreodată pentru susținerea diasporei moldovenești în scopul implementării activităților organizate de asociațiile și comunitățile moldovenilor de peste hotare, inclusiv a centrelor de cultură și limbă maternă.

BRD a reușit să realizeze o serie de activități importante, cu impact considerabil și pozitiv asupra dezvoltării diasporei moldovenești și consolidării legăturii între diaspora cu țara de origine, sub forma

unor programe structurate, proiecte de scurtă sau de lungă durată, ținute spre creșterea participării diasporei și cetățenilor, indiferent de locul lor de reședință. În total au fost elaborate 18 concepte pentru diverse programe și inițiative destinate diferitor categorii de migranți și membrilor diasporei, structurate după cum urmează:

- **Organizarea primului Forum on-line cu diaspora al Prim-ministrului Republicii Moldova la 27 mai 2014**, la care au participat miniștri, vice-miniștri și șefi de direcții responsabili pentru elaborarea și realizarea politicii în domeniul migrației și diasporei. BRD a efectuat sinteza celor circa 150 de întrebări adresate de cetățenii stabiliți peste hotare și a elaborat răspunsurile cu ajutorul autorităților publice responsabile de domeniul migrației și diasporei. Lista completă a întrebărilor și răspunsurilor a fost plasată pe pagina web a Guvernului la rubrica Prim-ministru, întrebări-răspunsuri <http://www.gov.md/libview.php?l=ro&idc=432&id=7802>.
- **Programe/acțiuni economice și investiționale** adresate celor 41% de migranți și membri ai diasporei (rezultatele studiului Nexus, 2012-2013) interesați de lansarea unei afaceri și investiții sau celor 70% de migranți care ar investi în propria localitate.
 - Forumul Investițional moldo-italian “Oportunități de investiții în Republica Moldova” din septembrie 2013 pentru promovarea exporturilor și competitivității companiilor și produselor moldovenești, atragerea de investiții, capital străin și know-how, la inițiativa a 2 asociații ale diasporei Gente Moldova și AIFI Nazionale din Veneția. La Forum au participat 100 de reprezentanți ai companiilor mari din regiunea Veneto, oficiali ai Guvernului de la Roma, Prim-ministrul Iurie Leancă, membri ai asociațiilor diasporei moldovenești. Forumul a demonstrat o capacitate de mobilizare a comunității de moldoveni din străinătate și cooperare cu instituțiile publice centrale de la Chișinău. În aprilie 2014, la forumul economic moldo-italian de la Chișinău, s-au prezentat perspectivele de îmbunătățire a climatului mediului de afaceri din Republica Moldova, unde au fost semnate mai multe acorduri-cadru în domeniul turismului. La eveniment au participat 44 companii poloneze și circa 150 companii autohtone, reprezentanți ai autorităților publice locale, bănci, agenții de dezvoltare regională etc. Este în proces de discuții oportunitatea de a organiza forumuri investiționale în Canada, Franța și Marea Britanie cu participarea diasporei, după exemplul forumului organizat la Veneția, Italia.
 - Urmare a Forumului de Atragere a Investițiilor desfășurat la Veneția, Italia, în februarie 2014 a fost organizată vizita unei delegații de oameni de afaceri din Italia. În cadrul vizitei a fost analizat potențialul investițional al Zonelor Economice Libere și al parcului industrial TRACOM.
 - Organizarea expoziției de vinuri la 26 martie 2014, la Consiliul Europei din Strasbourg, Franța. Împreună cu CALRE, Reprezentanța Permanentă a RM pe lângă Consiliul Europei, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, CALM și Agenția "Wine of Moldova". La expoziție au fost prezentate produse ale 5 companii vinicole din MD. Scopul evenimentului a fost de a promova la nivel european producția vinicolă “made in Moldova”, de a promova Republica Moldova și de prezenta tradițiile și cultura ei. La eveniment au participat cca 250 persoane, aleși locali și regionali din cele 47 state membre ale Consiliului Europei.
 - Organizarea primului Forum Economic al Diasporei (Diaspora Business Forum), care a fost organizat în zilele 6-7 octombrie 2014. La Forum au participat 90 de oameni de afaceri,

precum și manageri de nivel mediu și înalt din cadrul companiilor internaționale, originari din Republica Moldova.

- BRD a oferit suportul și asistența necesară pentru colaborarea dintre Poșta Italiei și Poșta Moldovei, cu un accent pe facilitarea și scăderea costurilor la transferurile bănești, destinate atât locuitorilor din Chișinău, cât și din zonele rurale. De asemenea, au fost discutate direcțiile de dezvoltare a programelor comune și obținerea facilităților la expedierea coletelor în țările de destinație. Drept rezultat, în iulie 2014 a fost semnat Acordul de Colaborare dintre ÎS Poșta Moldovei și Poste Italiane și pe data de 6 octombrie 2014 a avut loc lansarea acestui serviciu de transfer monetar, care funcționează cu succes în prezent. Până la mijlocul lunii noiembrie cetățenii moldoveni aflați în Italia au efectuat 355 de transferuri bănești, în sumă totală de 287600 euro, la costuri fixe de 5 euro. Se dorește și există perspective de colaborare și cu alte state, printre care Israel, Turcia, Spania, Portugalia, Franța.
- Definitivarea și consultarea cu donatorii străini a conceptului elaborat în parteneriat cu UN WOMEN „Abilitarea economică și socială a femeilor migrante din Republica Moldova pentru un viitor mai sigur și mai bun”.
- Inițierea și stabilirea a 3 parteneriate cu actorii privați din sectorul bancar-financiar: Mobiasbancă, Moldova Agroindbank, GPI – Western Union pentru dezvoltarea produselor bancare și serviciilor financiare pentru migranți și membrii diasporei;
- Împreună cu Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD), BRD a reușit includerea migranților reîntorși în țară în instrumentul de alocare a unei cote-parte (50% pe anumite componente) din asistența pentru dezvoltarea afacerilor în agricultură. Astfel, începând cu anul 2014, mai mulți migranți reîntorși, care vor dori să lanseze afaceri în domeniul agricol, au această oportunitate, fiind susținuți prin granturile acordate de IFAD.
- Argumentarea necesității de modificare a Programului PARE 1+1 (HG nr.972-2010) prin introducerea noilor mecanisme pentru atragerea economiilor migranților și membrii familiilor acestora, cum ar fi mecanisme de multifinanțare (crowdfunding), subvenționarea ratei dobânzii la credite, împrumuturi la rate preferențiale pentru afaceri inovative și orientate spre export. La fel, este o prioritate și susținerea afacerilor deja existente, care necesită fonduri adiționale pentru dezvoltare.
- A fost elaborat conceptul Fondului de Economii și Investiții pentru Migranți (MSIT), Împreună cu proiectul NEXUS Moldova, și transmis Corporației Internaționale Financiare a Băncii Mondiale și Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) în vederea identificării resurselor financiare necesare pentru crearea acestui fond.

➤ **Programele sociale** sînt adresate nevoilor diasporei de protecție socială, accesul la programe de sănătate, precum și acțiuni de caritate:

- Semnarea Acordului de cooperare între BRD cu Patronatul SIAS/Mișcarea Creștină a Muncitorilor (MCL) privind asistența socială și servicii gratuite migranților moldoveni aflați la muncă în Italia. În baza acordului se utilizează gratuit peste 300 de sedii operaționale ale MCL în toată Italia în vederea prestării serviciilor consulare în cadrul inițiativei Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene „Ambasada vine mai aproape de tine”; se organizează activitățile asociațiilor diasporei (prestarea serviciilor, consultarea cetățenilor, cursuri, lecții pentru copii, evenimente culturale etc.); este oferit accesul gratuit la serviciile de

asistență socială pentru persoanele nevoiașe, asistență juridică în domeniul muncii și imigrației, solicitarea și eliberarea permisului de ședere (italian), accesarea dreptului la pensie, angajarea în câmpul muncii, mediere culturală, lingvistică și familială, asistență în domeniul obligațiilor fiscale pentru persoane fizice, formare profesională. În Moldova, avînd suportul Fundației Regina Pacis, MCL își diversifică serviciile gratuite de asistență socială necesare persoanelor care s-au reîntors în Republica Moldova.

- Implicarea în desfășurarea Campaniei «Nimeni nu e singur pe pământ», ca parte componentă a proiectului „Abordarea Efectelor Negative ale Migrației asupra Minorilor și Familiilor Rămase în Țară” în 3 orașe din Italia la care au participat circa 1000 de persoane.
- Argumentarea ajustării conceptului asigurărilor medicale la condițiile prezenței masive a diasporei din Republica Moldova peste hotarele țării. Spre exemplu, anual cei circa 10 mii de studenții moldoveni care studiază peste hotare beneficiază deja de poliță de asigurare medicală gratuită în Republica Moldova. De asemenea, BRD a informat diaspora cu privire la prevederile normative în domeniul asigurărilor obligatorii de sănătate, ținînd cont de durata aflării cetățenilor în țară pe parcursul a 183 de zile. Totodată, au fost înaintate demersuri către CNAS în cazul membrilor diasporei care au revenit în țară și au procurat polița de asigurare medicală în cazuri de urgențe. Ținînd cont de misiunea sa, BRD va solicita modificarea cadrului normativ în domeniul asigurărilor medicale, în special cu referință la cetățenii moldoveni de peste hotare.
- Programul de stagii pentru tinerii din diasporă și de acasă, precum și platforma www.stagii.gov.md, la inițiativa Asociației Moldovenilor din Marea Britanie și Jeunes Moldaves din Franța. Înainte de lansarea Programului la nivel național, începînd cu februarie 2014 BRD a pilotat în cadrul propriei instituții stagiarea pentru tinerii studenți sau absolvenți ai instituțiilor superioare de învățămînt din țară sau peste hotare. În cadrul BRD au fost depuse în total 55 dosare pentru stagii, dintre care 20 au fost acceptați pe un termen de la 1 pînă la 3 luni. Acești tineri au reușit să aplice cunoștințele în realizarea diverselor sarcini, să participe la implementarea și evaluarea diverselor proiecte și programe inițiate de BRD și partenerii săi, la diferite evenimente și activități, chiar să contribuie la organizarea celei de-a doua ediție a programului DOR 2014. În continuare, programul de stagii a fost extins asupra tuturor APC și mediului de afaceri, iar Parlamentul a adoptat modificări la legislație, prin care toate autoritățile, instituțiile publice și întreprinderile de stat sînt obligate să ofere anual locuri pentru stagii de practică în număr de cel puțin 10% din efectivul de personal. A fost organizat un atelier de lucru pentru utilizarea platformei www.stagii.gov.md, la care au participat colaboratorii secțiilor resurse umane din cadrul a 30 de instituții publice centrale. Pe parcursul anului 2014, pe www.stagii.gov.md au fost plasate peste 171 de poziții de stagii, dintre care 121 în instituții publice și 50 în companii private. În perioada aprilie-decembrie 2014 au fost înregistrați aproximativ 4000 utilizatori și peste 26.000 accesări ale paginii www.stagii.gov.md.
- Participarea în grupul de lucru pentru elaborarea Planului de acțiuni pentru reîntoarcerea și reintegrarea cetățenilor moldoveni de peste hotare, precum și includerea BRD în lista membrilor permanenți ai Comitetului național pentru traficul de ființe umane și Comisiei pentru reglementarea unor activități ce țin de domeniul migrațional.

- BRD a asigurat activitățile de secretariat al grupului de lucru creat prin Dispoziția Guvernului nr. 17 din 28.03.2014 cu privire la crearea mecanismului legal privind transportul internațional de colete. Au fost organizate 4 ședințe de lucru cu părțile implicate. Prin intermediul proiectului NEXUS Moldova, este în proces de definitivare Studiul privind cadrul legal pentru transportul internațional de pasageri și colete. Reprezentanții BRD au participat la numeroase ședințe organizate în comun cu Serviciul Vamal, inclusiv cu delegația Agenției Naționale de Administrare Fiscală din România, unde împreună cu reprezentanții transportatorilor, au fost discutate aspecte de vămuire a bagajului neînsoțit (coletelor).
 - Promovarea înregistrării online a cetățenilor moldoveni de peste hotare cu drept de vot. La 19 iunie 2014, a fost lansată aplicația de înregistrare prealabilă online a moldovenilor cu drept de vot din străinătate pe pagina www.alegator.md a Comisiei Electorale Centrale (CEC). BRD și MAEIE facilitează diseminarea informației în diasporă, fiind informate toate misiunile diplomatice și peste 220 de asociații, fiind solicitate să plaseze bannerul www.alegator.md pe paginile lor web și pe rețelele de socializare. În parteneriat cu Comisia Electorală Centrală au fost elaborate și repartizate materiale informaționale electorale cu caracter motivațional: 102400 exemplare de ghiduri, liste ale secțiilor de votare peste hotare și informații utile despre procedurile de vot în țările cu cea mai mare prezență a cetățenilor moldoveni: Federația Rusă, Italia, Ucraina, Spania, Portugalia, Grecia, Turcia, Franța, Austria și Germania.
 - Elaborarea conceptului programului de patronat asupra caselor de tip familial de către asociațiile diasporei moldovenești în scopul dezvoltării sistemului de servicii sociale de suport și alternative plasamentului în instituții de tip rezidențial.
 - Identificarea procedurilor de intrare în țară a ajutoarelor umanitare oferite de parteneri externi și participarea în procesul de distribuire a lor către instituții și familii vulnerabile din Republica Moldova.
 - Înaintarea demersurilor către autoritățile competente în vederea oferirii ajutoarelor materiale pentru repatrierea persoanelor decedate în străinătate (15 cazuri), transmiterii ajutorului umanitar din diaspora pentru persoanele vulnerabile din Ungheni și Telenești.
 - Acțiunile de caritate și filantropie realizate de asociațiile diasporei, cu ajutorul BRD, au constat în distribuirea ajutoarelor colectate în străinătate (cărți, haine, jucării, utilaje medicale ș.a.), pregătirea actelor (pașapoarte, bilete) pentru copiii care pleacă pentru tratament și protezare în străinătate.
- **Programele culturale** se adresează nevoii migranților de a păstra identitatea națională și dezvolta conexiunile emoționale cu țara de origine:
- Programul DOR - Diasporă * Origini * Reveniri pentru copiii din diasporă care nu au văzut niciodată sau de foarte mult timp Republica Moldova, de a redescoperi țara de origine. Scopul Programului este de a consolida legăturile emoționale, culturale și de identitate ale tinerilor din diasporă cu țara de baștină. Au avut loc deja 2 ediții ale DOR-lui, sub patronajul Prim-ministrului Iurie Leancă. Programul a fost pilotat în perioada 20-28 august 2013, la care au participat 25 tineri din diaspora și Republica Moldova în vârstă de 14-16 ani. În anul 2014, în aceeași perioadă, 20-28 august 2014, Programul DOR s-a extins asupra a 101 de copii și adolescenți din diaspora.

- În parteneriat cu asociația Jeunes Moldaves (Franța) a fost organizată prima ediție a Galei Studenților Originari din Republica Moldova sub patronajul Primului Ministru. La concurs au aplicat 205 studenți și absolvenți din 21 de țări ale lumii, dintre care 33 au fost premiați cu cadouri și diplome. Gala promovează modele de urmat pentru tînăra generație din țară și recunoaște excelența tinerilor din țară care își fac studiile în străinătate, cu rezultate remarcabile la învățatură și dau dovadă de spirit civic dezvoltat. Ediția a II-a a Galei Studenților va avea loc pe data de 27 decembrie 2014, la care s-au înscris deja circa 150 de studenți.
- După prima ediție a Galei Studenților, un grup de studenți moldoveni din străinătate au inițiat Programul de mentorat Global "MentorMe" dedicat tinerilor liceeni care doresc să învețe peste hotare. Programul constă în purtarea unor discuții, personale sau virtuale, care conectează mentorul cu "bobocul", încurajează cooperarea în cadrul comunității și facilitează transferul de cunoștințe între generații. În prezent sînt peste 80 de mentori înregistrați din 15 țări care se va extinde și asupra tinerilor absolvenți care au revenit în Republica Moldova pentru oferă ajutor în planurile pentru studii sau orientarea de carieră, oportunități pentru dezvoltare personală, experiența și lecțiile învățate de mentori, integrarea în societatea țării alese pentru studii.
- Dezvoltarea unui parteneriat cu fundația germană Konrad-Adenauer pentru inițierea unui program de facilitare a reintegrării profesionale a tinerilor absolvenți ai universităților din Germania în scopul valorificării potențialului studenților reîntorși în țară de a avea un viitor mai bun. În baza programului tinerii au posibilitatea de a beneficia, la reîntoarcere în țară, de o bursă lunară dar și de susținere pentru angajare în cîmpul muncii.
- Elaborarea conceptului și pilotarea comunităților de excelență pentru stimularea comunicării, colaborării și implicării membrilor distinși din diasporă și formarea asociațiilor profesionale. La acest subiect au fost oferite circa 20 consultări și elaborate 2 recomandări în calitate de asistență metodologică pentru crearea rețelelor specializate (oameni de afaceri, profesori, medici, studenți etc.), inclusiv promovarea creării rețelei de asociații ale diasporei moldovenești în Italia. Pentru pilotarea comunităților de excelență a fost ales domeniul economic. Conform conceptului, comunitățile de excelență vor fi grupuri de persoane cu renume dintr-un anumit domeniu, asociate formal sau neformal. Obiectivul acestor grupuri este crearea legăturilor, schimbul de idei și opinii, împărtășirea de bune practici și experiențe, participarea în proiecte și programe comune. Astfel, au fost selectați 10 specialiști și experți economici cu renume atît de peste hotarele Moldovei, cît și din țară care au participat la consultarea în comun cu NEXUS Moldova a 2 note conceptuale ce vizează valorificarea potențialului economic al migrației - Market Analysis and Feasibility Study "Migrant Savings and Investment Fund" și „Diaspora Bonds”.
- Lansarea inițiativei de creare a asociațiilor profesionale în domeniile cu cei mai numeroși reprezentanți, cum ar fi medicina și învățămîntul, care vor întruni persoanele pe diferite criterii. În anul 2013 la Padova, Italia, un grup de moldoveni migranți, foști profesori din Republica Moldova, au constituit prima Asociație a Pedagogilor Moldoveni din Străinătate de către. În prezent este în proces de fondare Asociația Medicilor Moldoveni de peste hotare, cu sediul la Chișinău.

II.3. Activități național-culturale

Pentru utilizarea eficientă a mijloacelor financiare alocate în vederea susținerii activităților organizate în diasporă, BRD a elaborat Ghidul de susținere a proiectelor culturale și educaționale organizate de asociații și comunități ale diasporei, în conformitate cu care se anunță apeluri, la care sînt invitate să participe toate asociațiile și comunitățile de moldoveni. Astfel, în scopul consolidării identității naționale, cu contribuția financiară a Guvernului și a BRD au fost desfășurate un șir de acțiuni ample, după cum urmează:

În perioada decembrie 2012-octombrie 2013 au fost realizate diverse tipuri de sărbătorilor în diaspora, printre care suport tehnic și financiar pentru 11 cicluri de evenimente cultural-artistice în Diaspora și în Republica Moldova (festivalul ”Mărțișor”, Ziua Independenței și Ziua Limbii, promovarea Eurovision, competiții sportive, etc.) în peste 50 de orașe din Europa, Federația Rusă, Ucraina, Kazahstan, Orientul Apropiat, SUA și Canada. La aceste evenimente în total au participat peste 150.000 de persoane, fiind difuzate circa 20.000 de unități de informații elaborate de diferite autorități publice centrale.

Pentru implementarea proiectelor inițiate de către comunitățile / asociațiile diasporei BRD a implementat începînd cu anul 2014, Ghidul pentru susținerea activităților organizate de diaspora, prin care Guvernul Republicii Moldova oferă susținere asociațiilor diasporei în organizarea ciclurilor de evenimente mari: cu ocazia sărbătorilor de primăvară, celor naționale și de iarnă, dar și a unor acțiuni inedite în diaspora.

Astfel, primul apel al proiectelor a fost anunțat pentru **sărbătorile de iarnă** (decembrie 2013-ianuarie 2014), în conformitate cu care au fost susținute activitățile desfășurate de către 45 de asociații din 19 țări, fiind expediate 135 costume naționale, 5803 de simboluri naționale și obiecte de artizanat, dar și organizate 13 evenimente culturale în diaspora cu participarea artiștilor din Republica Moldova.

În cadrul **sărbătorilor de primăvară** au beneficiat de susținere din partea Guvernului 39 de proiecte din totalul de 45 prezentate de asociații și comunități. Pentru realizarea acestor proiecte au fost procurate servicii și bunuri transmise cu titlu gratuit în diaspora (147 costume naționale, 6010 mărțișoare și alte 981 diverse bunuri). Astfel, au fost organizate 10 acțiuni artistice de amploare cu participarea artiștilor, pictorilor și a meșterilor populari din Republica Moldova și alte 29 de acțiuni culturale organizate cu participarea talentelor locale – maturi și copii stabiliți în țările respective. A fost oferită susținere pentru organizarea unor evenimente inovative, cum ar fi Festivalul ouălor încondeiate în Portugalia cu participarea meșterului popular Angela Don, Festivalul popoarelor din Novosibirsk, spectacolul ”Gîndul unei nopți de vară”, la care a fost invitată Ana Munteanu cu picturi pe nisip.

În cadrul **sărbătorilor naționale** au fost organizate 8 evenimente culturale în Federația Rusă, Germania, Canada și SUA și au fost oferite bunuri sub formă de cărți, obiecte de artizanat și simboluri naționale pentru 18 asociații și comunități ale moldovenilor de peste hotare. De asemenea, a fost oferită susținere în desfășurarea proiectului sociocultural ”Sănătatea ta – viitorul tău!”, la Florența, Italia, în luna octombrie 2014

Pentru **sărbătorile de iarnă**, în luna decembrie 2014, au fost organizate 2 evenimente culturale în Spania și Portugalia.

Susținerea **centrelor de cultură și limbă maternă**, deschise în țările-gazdă ale migranților prin procurarea cărților și manualelor pentru 32 de asociații ale diasporei care au biblioteci și organizează diferite activități de instruire. Astfel, pe parcursul anilor 2013-2014, pentru 45 de asociații din circa 20 de țări din diaspora au fost livrate peste 9000 de cărți și manuale, inclusiv donații din partea Asociației tinerilor istorici din Moldova, Asociației trainerilor europeni din Moldova (ANTEM) și editurii Cartier. Totodată, BRD a oferit asigurarea logistică pentru transportarea lotului de 4000 de cărți, colectate de Asociația studenților basarabeni din Timișoara, care a fost donată instituțiilor de învățământ din Republica Moldova.

Campania "EU aduc Europa acasă!" (iunie-iulie 2014) a fost lansată pentru promovarea integrării europene a Republicii Moldova. În acest scop a fost elaborat instrumentul de comunicare al Campaniei – pagina web www.europa-acasa.md. Aici concetățenii din străinătate vor scrie celor de acasă scrisori despre Europa, precum și Premierilor din toate statele UE pentru a-i convinge, în baza propriilor exemple, că Moldova merită să fie susținută și promovată pentru a ajunge un membră cu drepturi depline în Uniunea Europeană. Pentru promovarea integrării europene a Republicii Moldova, în orașele cu cea mai mare concentrație de moldoveni din Italia, Portugalia și Grecia au fost organizate evenimente culturale mari, la care au participat interpreți renumiți din Republica Moldova.

Organizarea în premieră a **Zilelor Diasporei** (28-30 august 2014), cu ateliere informative, multe activități culturale, precum și conferința "Diaspora economică pentru Moldova", la care au fost prezentate 5 propuneri de politici publice în trei domenii prioritare – economie și investiții, pensii, infrastructură și energetică, elaborate de experți din diaspora împreună cu reprezentanții instituțiilor responsabile de aceste domenii. Printre alte acțiuni inovative a fost organizarea Zilei Ușilor Deschise în toate instituțiile guvernamentale, defilarea de modă "Diaspora Talks Fashion", care a reunit 9 modelieri vestimentari moldoveni din diasporă, "Orășelul Diasporei" pentru copii și maturi, târgul proiectelor și "Festivalul Diasporei". Zilele Diasporei fac parte dintr-o amplă serie de manifestări menite să consolideze relația și să faciliteze comunicarea dintre Guvern și diasporă, dar și să mobilizeze asociațiile diasporei și a societății civile pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

II.4. Activități cu și pentru Diaspora

Nu mai puțin importantă este activitatea de stabilire și consolidare a relațiilor cu asociațiile reprezentative ale diasporei (elaborarea bazei de date și menținerea legăturii cu circa 248 de asociații ale diasporei și numeroase grupuri de inițiativă în 35 de țări ale lumii, identificarea spațiilor pentru activitățile asociațiilor, identificarea soluțiilor pentru deschiderea Centrului Cultural în Italia). De asemenea, s-a asigurat suportul necesar în vederea fondării unor noi asociații diasporei moldovenești în Regatul Spaniei, Franța, Danemarca, SUA. La solicitarea unui reprezentant al diasporei moldovenești domiciliat în India, BRD în comun cu Ministerul Culturii, a oferit informații necesare pentru pregătirea unei prezentări la Clubul Internațional de Femei din Delhi despre dansul popular academic din Republica Moldova.

La solicitarea reprezentanților asociațiilor diasporei a fost asigurat procesul de colectare a datelor pentru ediția a 3-a a ghidului “Moldovenii din Italia: Ghid pentru orientarea și integrarea socială a moldovenilor din Italia”, care va fi editat la începutul anului 2014. În acest scop au fost sistematizate răspunsurile de la autoritățile publice din Republica Moldova la cele peste 50 de întrebări, care prezintă un mare interes pentru cetățenii stabiliți în Italia.

Biroul a contribuit la decorarea reprezentanților diasporei cu diferite distincții de stat: ordinul ”Gloria muncii”, Ordinul de Onoare, medalia ”Mihai Eminescu”, titlul ”Maestru în arte” și 46 diplome ale Guvernului pentru meritele deosebite în promovarea culturii și imaginii țării peste hotare, păstrarea tradițiilor și obiceiurilor naționale.

Expedierea a circa 15 scrisori de susținere pentru membrii Diasporei în vederea desfășurării de către ei a activităților de promovare a unor proiecte destinate cetățenilor moldoveni de peste hotare.

II.5. Comunicare eficientă și constructivă cu și pentru diaspora

Permanent se identifică mecanisme funcționale pentru asigurarea comunicării eficiente dintre Guvern – Diaspora, Diaspora-Diaspora. În acest scop au fost derulate mai multe activități, printre care: difuzarea comunicatelor de presă, asigurarea vizibilității diasporei și a BRD, organizarea conferințelor de presă și evenimentelor publice, menținerea și asigurarea funcționalității resurselor informaționale ale BRD, organizarea briefing-urilor, interviurilor și declarațiilor de presă cu participarea conducerii Guvernului și BRD.

De asemenea, BRD s-a lansat în spațiul mediatic prin intermediul rețelelor de socializare și inaugurarea, la 8 august 2014, a portalului dedicat diasporei moldovenești www.din.md, al cărui grup-țintă sînt cetățenii moldoveni plecați peste hotare fie la muncă, la studii sau definitiv cu traiul. Platforma din.md are două obiective principale: informarea cetățenilor de peste hotare despre serviciile publice, inițiativele, proiectele, programele și evenimentele care există pentru ei, pe de o parte, și de comunicare, pe de altă parte. Scopul portalului este de a uni cetățenii moldoveni într-o comunitate virtuală, astfel încît să mențină legătura între ei și cu Republica Moldova, prin intermediul unui singur instrument de comunicare. Aici membrii diasporei își vor împărtăși experiența lor în străinătate, ideile și expertiza în domeniile în care activează, nevoile comune, dar și soluțiile la ele, se vor uni pe diferite criterii pentru a vorbi despre cultura comună, folosind-o inclusiv ca pe un forum de comunicare.

Pe portal au fost create trei mai rubrici: *Grupuri*, în total 16, create pe domenii (Agricultori, Antreprenori, Cercetare/Inovație, Caritate/Voluntariat, Studenți, Medici, Mediatori culturali, Ingineri/Constructorii, etc.);

Scenarii de viață, unde cetățenii pot afla răspunsuri la peste 100 de întrebări din 20 de teme de interes pentru diasporă;

Evenimente organizate afît în Republica Moldova pentru diaspora, cît și cele organizate de diaspora în țările lor de reședință.

Pînă la lansarea portalului diasporei, informarea diasporei și vizibilitatea activității Biroului au fost asigurate prin intermediul paginii web a Cancelariei de Stat, diverselor mijloacele mass-media, emiterii comunicatelor de presă pentru instituțiile mass media naționale, internaționale și rețelelor de

socializare. Pagina Biroului pe Facebook este acceptată de 4732 de persoane, astfel informațiile plasate fiind multiplicat pe paginile acestora. În medie, pe săptămână, pagina este vizualizată de 5000 de utilizatori. Pe pagina Facebook a BRD sînt promovate activitățile realizate de asociațiile moldovenilor din străinătate, ale Biroului, dar și acțiunile Guvernului dedicate migranților moldoveni, istoriile de succes ale cetățenilor noștri în străinătate, ale celor reveniți în țară.

A fost elaborat conceptul și designul paginii web oficiale a BRD, fiind în proces de pregătire pentru lansare.

Pe de altă parte, BRD asigură continuu informarea diasporei cu privire la politicile elaborate și inițiativele lansate de alte autorități publice centrale adresate cetățenilor de peste hotare sau celor care intenționează să migreze:

- Difuzarea pliantelor informaționale cu privire la acordurile de securitate socială încheiate cu statele de reședință a cetățenilor moldoveni și modalitatea de aplicare a lor,
- Campania de sensibilizare ”Păstrează-mi lumea!” adresată părinților ce intenționează să migreze, difuzarea posterelor tipărite și în format electronic,
- Campania de sensibilizare ”Oferă un plus de siguranță pentru copilul tău!” cu informații pentru părinți de a perfecta tutelă în cazul plecării peste hotare,
- ”Cunoaște-și drepturile” în scopul prevenirii traficului pentru femeile care intenționează să plece peste hotare.

A fost elaborat conceptul Strategiei de comunicare cu diaspora, definitivată structura Strategiei în conformitate cu prevederile normative pentru documentele de politici. De asemenea, a fost elaborat un chestionar completat de asociațiile/comunitățile diasporei moldovenești de peste hotare pentru argumentarea Strategiei, identificarea surselor, instrumentelor de comunicare, celor mai credibile mesaje ale Guvernului cu Diaspora, dar și ce schimbări sunt binevenite în această comunicare. Astfel, obiectivul general al Strategiei este asigurarea condițiilor pentru o comunicare continuă și eficientă între Guvernul Republicii Moldova și diaspora, pentru ca moldovenii plecați în afara țării să își poată exercita pe deplin drepturile. După consultarea diasporei, dar și ținînd cont de faptul că o strategie de comunicare poate fi aprobată în baza unui document de politici, Strategia de comunicare va constitui un capitol separat al Strategia Diaspora 2025.

Pentru a asigura comunicarea eficientă cu diaspora, au fost derulate mai multe activități, printre care:

- elaborarea structurii și conținutului informațional al paginii web oficiale a BRD (www.brd.gov.md),
- dezvoltarea instrumentelor și mecanismelor de comunicare permanentă,
- redactarea și difuzarea comunicatelor de presă,
- asigurarea vizibilității diasporei și a BRD,
- organizarea evenimentelor publice, conferințelor de presă, briefing-urilor, interviurilor și declarațiilor de presă cu participarea conducerii Guvernului și BRD,
- menținerea și asigurarea funcționalității resurselor informaționale ale BRD,
- stabilirea și completarea permanentă a bazei de date a mass mediei locale și internaționale,

- monitorizarea prezenței BRD și a subiectelor ce țin de diaspora în mass media, evidența lor, fiind publicate peste 500 de informații pe diferite aspecte ce țin de migrație și diaspora,
- crearea parteneriatelor de colaborare cu mass media.